

I. FATIMA

1.

Het begin van mijn leven was
toen ik nog niet bestond.
Er was een moeder.
In Afghanistan noemen alle mensen
hun moeder mama
maar bij ons thuis was ze boboy.
Toen de oorlog bleef en het geweld tekeering,
zijn boboy en papa over de bergen weggelopen,
naar Pakistan, te voet.

Waar de oorlog heerst,
waar elke dag bommen ontploffen,
waar niks het bloed stopt,
waar mensen bang zijn,
daar is Afghanistan.
Zwaar en moeilijk was het, zo weg te lopen.
Maar moeilijker is het terug te keren.

Grootvaders en grootmoeders
wonen in Afghanistan bij hun oudste zoon.
Zo komt het
dat de oude Padar bozorg en Madar bozorg,
zo noemen we hen,
mee over de bergen vluchtten
onder een hemel vol sterren.

Rana, mijn oudste zus,
de zus die altijd een moeder voor mij wil zijn,
was er ook bij.

Zeven jaar oud was ze toen
en al op de vlucht.

Ook Najaf en Rashid, mijn broers,
kleuters waren ze,
vertrokken mee.

Twee mannen, twee vrouwen en drie kinderen.

Twee miljoen anderen achterna.

In het hart verdriet, in het hart hoop.

Thuis was weg. Alles was weg.

De wereld sliep.

Alleen boboy en papa en de anderen
waren wakker, hongerig, moe.

In Pakistan leefden ze als vluchtelingen.

Maar dat is geen leven.

Ook vluchtelingen zijn mensen, ze ademen,
ze willen vrij zijn,
genieten van het leven dat hen gegeven is.

In Pakistan heeft boboy mijn zus Marina
op de wereld gezet.

Twee jaar ouder dan ik is ze.
Ze heeft amandelogen.

*

Ze wilden gaan en ze bleven.
Ze wilden blijven en ze gingen,
de hele familie samen.
Een reis die geen reis was, maar een schrik.
Mensensmokkelaars brachten hen naar Iran,
naar de grote hoofdstad Teheran
aan de voet van het Elboersgebergte.
De grote hoofdstad,
triumferend in haar overdaad,
lijkt klein tegenover
de majestueuze, besneeuwde bergen.

Honderd dagen voor het jaar 2000 begon,
ben ik daar geboren.
Ik kreeg de naam Fatima,
wat 'vlekkeloos' betekent.
Vanaf toen bestond ik echt.
Bestond ik toen echt?
Ook in Teheran
excuseren Afghaanse vluchtelingen zich
dat ze er de lucht inademen.

In de voorstad, ver buiten het centrum,
werkte papa in een garage
naast een lawaaijige, drukke highway.
Achteraan op het terrein woonden we.
Twee containers naast elkaar: dat was ons huis.
Daar aten en sliepen we met de hele familie.
Bobby en papa waren arme mensen toen.
Garages, versleten auto's, depots

en parkings vol modderplassen
zo ver het oog reikte,
zo zie ik die buurt voor me,
al herinner ik het me niet: Rana vertelt het me.
Naar de andere kant van de highway gaan,
kon niet,
behalve langs de tunnel onder de weg.
Ook de lap grond rond onze garage
stond vol wagens, camions en tractoren.
Die kochten, herstelden en verkochten we.

Er werkten overdag enkele mensen in de garage.
's Nachts waren we alleen. De wagens stonden
als grote ossen
rustig herkauwend in het donker.
Dan moest papa het terrein bewaken.
Daarom woonden we er.
's Nachts moest hij waken. Overdag werkte hij.
Zes maanden nadat onze familie
daar was aangekomen,
baarde boboy me, als haar zesde kindje.

Want onze familie is nooit volledig geweest.
Jamshed, mijn oudste broer,
had de wereld al verlaten
voordat ik die betrad.
Hij werkte al heel jong in een olieraffinaderij
en liep altijd met olievlekken
op zijn kleren en handen.
Van die dikke, zwarte olie.

Hij was altijd buiten, zomer en winter:
 vuur in de buurt van olie is gevaarlijk.
Maar wat doe je als je het koud hebt?
De werkdag was lang en koud.
Hij wilde zijn handen warmen bij het vuur
 maar een vonk sloeg over
 op zijn kleren vol olievlekken.
De olie brandde zo traag.
Het vuur doofde zijn leven uit.

- Herinner je je de garage bij de highway nog?
- Nee, eerlijk gezegd niet.
 Of toch, ja, haha.
Omdat alle anderen het zich ook herinneren.
 Anders zou dat raar zijn,
 en ik buitengesloten.

*

Het was een stille, zachte nacht
 met een licht briesje.
Toch zou hij in alle kranten van Teheran komen.
We waren samen aan het eten
 toen onze hond dol begon te blaffen.
Papa ging kijken wat er aan de hand was.
Het enige schijnsel buiten kwam van de highway:
 een lange streep van bleek elektrisch licht.
Toen zag hij de schaduwen. Dieven!
 En brutaal dat ze waren!
Messentrekkers waren het.

Twaalf keer hebben ze papa in de buik gestoken.

Ongenadig.

Ook boboy liep nu naar buiten.

Weer sloeg het mes

met een kromme beweging toe.

Ook zij viel.

In zulke nachten is er geen medelijden.

Najaf en Rashid, mijn twee broertjes,

die achter een auto hadden gespeeld

en in slaap waren gevallen,

waren door het lawaai wakker geworden.

Ze zagen de messen flitsen

en slopen

als de angst zo sluw,

als de angst zo dapper,

naar de donkerste hoek van het terrein.

Rana, mijn grote zus, tien jaar was ze toen,

ging boboy helpen, zag hoe het bloed

in lange gulpen wegvloede,

zwart in het valse licht.

De dieven beseften

dat Rana hun gezicht had gezien.

Met een lange haal trok hun mes

een grote snee over haar buik.

De oude Madar bozorg en Padar bozorg

kwamen naar buiten om te helpen.

Ook hen hebben ze verwond.

De kromme boom op het terrein

leek die nacht op een dier
dat zich heeft opgericht
op zijn achterpoten.

Wij hebben het niet gezien,
ik, nog maar zes maanden oud,
en mijn zusje Marina, net drie geworden.

Een sirene verhief zich
aan de andere kant van de highway
en vulde dan de hele horizon.

De politie kwam.
De agenten zagen ons liggen
achter een kleine berg auto-onderdelen,
moederziel verlaten
te midden van alles en iedereen.

Madar bozorg en Padar bozorg zijn
onderweg naar het ziekenhuis overleden.

Rana heeft een half jaar
in het ziekenhuis gelegen.

Haar buik is dichtgenaaid.
Dat litteken draagt ze nog altijd,
ook in haar ziel.

Zolang Allah je niet laat sterven,
ga je niet dood.

*

Mijn broers, Marina en ik
werden naar Malek Tehmur gestuurd.
Malek Tehmur,
grote knokige handen, kleurloze ogen,
was de broer van Padar bozorg.
Oom, noemden we hem.
Hij woonde in Khatunabad,
een dorp in de steppe
en hij was oud.
Zijn eigen gemak ging hem boven alles.
Alles waaraan hij gewend was,
moest blijven zoals het was.

Maar er was niemand anders
om ons op te vangen.
Piepklein was ik nog. Ik moest melk krijgen.
Een tante van boboy ging op zoek,
maar vond daar niemand voor.
Malek Tehmur verkocht me dan aan een Iraanse.
Ik was verkocht!

Toen zus Rana na een half jaar
weer uit het ziekenhuis kwam,
vroeg ze Malek Tehmur naar mij.
Hij vertelde haar dat ik verkocht was.
Rana was het gewend
met de mensen vreemde dingen te beleven,
niets van hen te verlangen
en al het verlangde te geven.
Maar nu groeide

verbijsterd
binnen in haar mond
een vloek.

Een vloek die ze niet uitte
en ook nooit geuit kan worden.
Iraniërs hadden boboy en papa toch gedood!
Ze wilde niet dat een Iraanse voor mij zorgde.
Ze ging mij terughalen.
Zo onverbloemd en zelfverzekerd was ze.

De oude tante en Rana, zo jong nog,
hebben me mee teruggenomen
naar het huis in Khatunabad.

*

De vrouw van Malek Tehmur
was geen fijne vrouw.
Haar dunne lippen zaten altijd dichtgeklemd
alsof ze nooit waren opengegaan.
Maar o wee als ze ruziemaakte met Rana.
Dan krijste ze:
'Pak je broers en zusjes mee en vertrek!
Ik heb niet eens genoeg eten en drinken
voor onszelf.'
We mochten ons nooit met warm water wassen.
Als we ziek waren,
konden we niet naar de dokter gaan.

Rana, haar haren kortgeknipt, haar kousen kort,
moest het huishouden van de tante doen:

opruimen, koken, kuisen en zo,
de alledaagse beslommeringen.

Een jaar lang heeft die vrouw

in haar zwarte overkleed

zich ingespannen, venijnig, gebiedend:

die kinderen moesten het huis uit!

Ze heette Ajay,

‘de onoverwinnelijke’ betekent dat.

Ze kreeg dan ook haar zin.

De schoondochter van die tante

en van oom Malek Tehmur,

de vrouw van hun oudste zoon,

zag hoe belabberd Rana eraan toe was.

Ze wilde haar helpen.

Ze kende een plaats, zei ze, in een andere stad,

waar weeskinderen terechtkonden,

een opvang.

Ze zou ons naar daar brengen.

Ons leven zou weer als nieuw beginnen

als de zee, die telkens anders aanspoelt.

Van heengaan wist ik niets.

Het was, leek het, maar een moment:

ik kwam en ik ging heen.